

Karácsony ünnepe

► Mik 5,1–4a

Hozzád is jön a békesség

Az ünnep fókuszában

A karácsonyi ünnepekör mára az egyházi esztendő egyik legmozgalmasabb és leghangosabb időszakává lett. Nem lehet nem észrevenni, hogy mennyire meghatározza ezt az ünnep elvilágiasodása. Ez nem visszatérés egy régi pogány rítus gyökereihez, a Sol Invictus, a legyőzhetetlen Nap ünnepléséhez, amit a keresztények körében Jézus megszületésének az ünnepe vált fel; de karácsony a külsőségeivel amolyan egyetemességet nyert, amit együtt ünnepel a kereszténység és vele a világ. Azaz sokan ünnepelik úgy, hogy közben háttérbe szorul a karácsonnyal ünnevelt, a Jézusban emberré lett Isten. Tartalmát elfedik a külsőségek, és sokak számára e hangsúlyeltolódásban, hamis elvárásokkal nyomasztóvá lesz és tartalmát veszti az ünnepi időszak.

Karácsonyvárasunk szintén egyetemessé lett evangélikus gyökerű hagyománya, az adventi gertyagyújtás ugyanakkor hangsúlyosan emlékeztet bennünket az ünnep lényegi mondanivalójára, hogy a kis Jézusban a Megváltó eljövetelét várjuk, aki által az igazi világosság jön el a világba. Karácsony ünnepén pedig középpontba kerül az isteni cselekvés jelentősége: Isten üdvözítő szándékának jelét kapjuk meg a kisgyermekben, és annak bizonyosságát, hogy Isten az ígéreteit teljességre viszi.

Amit a textusról tudni kell

Mikeást a fogság prófétájaként emlegetik, Ézsaiás próféta kortársa volt. Próféciái azzal kezdődnek, hogy Isten megjelenik, hogy megítélje népét lázadása miatt. Ezekért a vétkekért elsősorban is népének vezetőit és a hamis prófétákat teszi felelőssé (Mik 2–3). Beszél Izrael fiainak közelgő fogságáról és Samária, valamint Jeruzsálem pusztulásáról is (Mik 1).

Ítéletpróféciái mellett azonban rendre megjelenik a reménység hangja. Bár az Úr ítéletet tart, és megsemmisítő lesz a pusztulás, de Isten újat is kezd a romokon. Megszabadítja és összegyűjti Izrael maradékát és helyreállítja Jeruzsálemet (Mik 4).

Textusunk tekintetében is fontos előzmények ezek, mert bár karácsony ünnepének ígéjében ott van az önmagában is fontos messiási prófécia, amely alapján a Jeruzsálembe érkező napkeleti bölcsek is útmutatást kapnak útjuk folytatásához (Mt 2), de ezek az igék elsőként a próféta jelenében fogalmazódnak meg, biztató üzenetként a közelgő ítélet és a megpróbáltatások árnyékában.

Talán az evangéliumi hivatkozása miatt is az egyik legközismertebb messiási prófécia az első vers. Megjelöli Betlehemet mint Isten küldötének születési helyét, aki azért jön, hogy benne

helyreálljon Isten és népe kapcsolata. Érdekes az utalásban felbukkanó kettősség. Az efrátaai Betlehem Dávid király származási helye, mégis kicsi és jelentéktelen falu. Ahogyan feltűnésekor Dávid is jelentéktelen a legkisebb testvérként, mégis ő lesz Isten választottja, aki ebből a legkisebb, legjelentéktelenebb testvérből formálódik Izrael legnagyobb uralkodójává.

Származásának visszanyúlása a távoli múltba egyszerre kapcsolja össze az eljövendő uralkodó személyét a Dávid-tradícióval és valami sokkal ősbibb tervvel, Isten szabadításának, üdvözítő akaratának formálódásával, amelyre a Biblia első könyvétől egyre gyűlnek az utalások.

A szülő asszony képe utal a vajúdás fájdalmaira, és a második vers összefüggésében a fogságban megélt szenvedésre mutat, de megjelenik a messiási korszakot megelőző megpróbáltatások párhuzama is az írásmagyarázatokban.

A 3. versben találjuk Mikeás próféta visszatérő hasonlatát (Mik 2), amelyben az Úrra mint nyáját legeltető pásztorra utal. Természetesen még több párhuzama található ennek a képnek az Ószövetségben. A nyáját terelő pásztori szolgálat képe kiegészül ebben a gondoskodás fogalmával.

Mindez pedig korszakváltást vetít előre, mert ezzel eljön a békesség ideje.

A perikópa megértése

Mikeás nemcsak kortársa volt Ézsaiásnak, de mondanivalójuk is összekapcsolódik abban, hogy nemcsak Isten ítéletéről és a fogságról, Jeruzsálem pusztulásáról szólnak, hanem az ítélet súlya alatt roskadozókhöz vigasztaló szavuk is van. Összecsenenek a messiási próféciaik is, különösen is az a kép, amely az eljövendő Úr személyét összekapcsolja a beköszöntő békével (Ézs 9,5).

Felvetődhet a kérdés, hogy a prófétai szó mennyire azonosítható prófétai felismeréssel, és vajon mi az, ami az igék tartalmából tisztán és érthetően kirajzolódik a próféta személye előtt. Esetleg a

Lélek szól általa, és a próféta előtt rejtve marad, mire utal, vagy csak homályosan sejlik fel a jövő? Erre sok konkrét példát találunk egészen Keresztelő Jánosig, akinek messiásképét és prédikációit is nagyban befolyásolta a papi környezet, amelyben felnőhetett, és végül még maga is elbizonytalanodik, annyira más lesz az Isten valósága.

Mi már egy egészen más távlatból hallgatjuk Mikeás próféta igéit, és sokkal élesebben rajzolódnak ki innen visszanezve a messiási prófécia által megrajzolt kontúrok. Ugyanakkor saját életünk személyes próbatételei akár bennünk is elhomályosíthatják ezt a képet, a benne megszólaló evangélium örömét. Ezért fontos az ünnepi időnek az a kairosza, amelyben célzottan is Krisztus mint szabadító kerül a középpontba.

Igehirdetési vázlat

Karácsony árnyékában

Árnyék csak ott lehet, ahol van világosság. Ezt megfordítva, ahol világosság van, ott szükségszerűen árnyék is. Így van karácsonykor is. *Liturgikus* könyvünk általános könyörgő imádságában karácsonykor elsőként azokért könyörgünk, akiknek árnyék vetődik ünneplésére (389. o.). A betegekért, a magányosokért, a hajléktalanokért, a gyászolókért, a mindazokért, akiknek szomorúságban, fájdalmak között, nélkülözésben telik az ünnepi idő. Talán nem ünneprontás ez. Nagy kontrasztja van ebben a tekintetben karácsony ünnepének, hiszen az egyik oldalon ott van a sajátos fénye, csillogása, amely magával tudja ragadni az embert, beragyogva lelkét, de a másik oldalon ott vannak azok, akik nem tudják ezt megélni, árnyéokra vetődtek, és az ünnep ragyogása még nagyobb hiányként jelentkezik életükben. Akik úgy érzik, elfordult tőlük az Isten, háta mögé vetette őket az Isten, elfelejtette őket az Isten.

Ezt az elhagyatottságérzést részben Mikeás próféciai is előrevetítik, amikor Jeruzsálem pusztulásáról és a fogság bekövetkeztéről beszél. Sokan

úgy élük meg majd az eseményeket: Isten elfordult tőlük, hátat fordított nekik, eldobta magától őket.

Isten nem téveszt szem elől

Mikeás próféta karácsony ünnepén megszólaló üzenetében azonban nyilvánvalóvá teszi: nincsen hely, amelyre azt lehetne mondani, hogy „Isten háta mögött” van. Ha lenne ilyen, akkor Betlehem pontosan az a hely lenne. Poros, jelentéktelen kis falucska. Még csak annak tényéből sem tudott igazán semmit a maga javára, prosperálására fordítani, hogy Izrael legnagyobb királyának szülőfaluja volt.

Isten az első karácsonnyal a történelem és a történések középpontjába helyezi, jelezve azt, hogy Isten logikája valami egészen más rendet követ, mint ahogyan mi, emberek azt tőle váránk.

Karácsony ünnepének első evangéliuma is ebből fakad: Isten soha nem feledkezik meg rólunk, és nem téveszt szem elől bennünket. Még akkor sem, ha mi úgy érezzük, akkor sem, ha mi szem elől tévesztettük őt, és még akkor sem, ha valaki elkese-redettségeben azt vallja a saját veszteségeit, nyomorúságát összegezve, hogy számára nincs már Isten.

Isten nem téveszt szem elől, és bármennyire erőtlennek, jelentéktelennek vagy kicsinynek érezzük magunkat, ő tervez velünk. Kész arra, hogy nagy dolgok részeseivé tegyen bennünket, és bevonja életünket üdvözítő akarataának beteljesítésébe.

Kicsiben kezdődik el

A karácsonyi történetben felfedezhetünk egy nagyon biztató részletet. Isten tervei egészen apró dolgokból nőnek ki magukat. Mint a mustármag, amely hatalmas növényé lesz. Megváltásunk, a Golgota győzelméhez vezető út is ott kezdődik Betlehem kis falucskájában, egy istálló szegényes körülményei között, egy jászolban felsíró törékeny kisgyermekben.

És ez a rend folytatódik Isten és ember történetében, hiszen majd látjuk azt a tizenegy félelemmel birkózó tanítványt húsvét utáni sokkba dermedve, akikre Jézus, talán egyedül ő meri rábízni az evangéliumát.

Majd csaknem tizenöt évszázad elteltével megint egy félelmeivel vergődő szerzetest választ ki és használ fel arra az Isten, hogy megérázza, felrázza egyházát, és 180 fokos fordulatot hozzon életében.

Mikeás próféta egészen természetes módon nem lát ennyire messzire előre, de felismeri Isten gondviselésének a rendjét és üdvözítő szándékát is. Csak a távlat, amelyben Isten gondolkodik, felülmúlja minden reményét. Mert az Istenben megmutatókozó pásztor messze túlmutat azon a személyen, aki majd hazavezeti övét a fogságból. És túlmutat azon is, aki békét teremthet Izrael fiai számára vagy akár minden nemzet számára a világban.

Isten megbékéltet magával

Isten üdvözítő akarata hozzá vezet vissza az elvesztett, és a szabadítást is a legnagyobb, igazi és valóságos ellenségünk felett aratott győzelme jelenti majd. Amikor a betlehemi gyermek útja, ahogyan minden emberé, nem a halállal fejeződik majd be, hanem a feltámadásban és az örök életben ér célhoz. És ő lesz, aki élt, majd halott volt, és ő lesz az, aki vigasztalja gyászolóit, a remény nélkül szomorkodókat.

Ő az, aki megteremti a békét, az igazit, aki-ben Isten megbékél, és megment. Ő a Krisztus, ő az Úr, és ő az Isten maga. Ő a mi békességünk.

További javaslatok az istentisztelethez

Lekció

Lk 2,1–14; Tit 2,11–14

Énekek

EÉ 151; 156; 171

ZÉ 23; 28

Imádságok

A záró oltári szolgálathoz a *Liturgikus könyv* 389. oldalán olvasható nyolcadik általános könyörgő imádságot javaslom.

Nagy ünnepek első napján a legtöbb gyülekezetben az úrvacsorai közösség is elmaradhatatlan része az istentiszteletnek. Itt külön hangsúlyt kaphat a megbékélés mozzanata, akár az új *Liturgikus könyv* úrvacsorai rendjén keresztül, akár más, az ünnephez illő, alkalmazkodó jelképes, valós cselekedettel vagy az elbocsátásban.

Illusztráció

GONDOLAT

„A felhő mögött, mely ránk veti árnyékát, ott a csillag, mely ránk veti fényét.” (Victor Hugo: *Kilencvenhárom*)

VERS

Túrmezei Erzsébet: *Gyertya*

Kis karácsonygyertya. Szép fehér.
Felül törött. Talán semmit se ér.
A belén észrevenni már, hogy égett.
S én mégse dobom el mint semmiséget.
Nézem, elémbe állítom,
Majd a kezembe' forgatom.
A cirádáit, ferdeségét,
törött voltát, sok betegségét
mind tudom már, mind ismerem.
Igénytelen, értéktelen.
Szépsége, ékessége, ára
nincs semmi. Mégse dobom el.
Félreteszem karácsonyfára.
Majd a lángjába néz szemem,
s nem lesz nekem
igénytelen, értéktelen.
Sok betegsége, ferdesége,
törött volta nem semmiség-e,
ha ott lobog az ágon,
s vezérlőm, világom,
útmutató fény Betlehem felé?

Tekintetem sugarát issza,
lelkem száll századokon vissza:
a nagy csodát csodálja újra
és megremeg belé.
Magában semmi. Félredobnám.
De ha zöld fenyőről ragyog rám,
a szívem fölviszi az égig,
az eget meg lehozza hozzám.

Kezembe' forgatom, nézegetem,
s valami egyre azt súgja nekem,
hogy ez a kis gyertya az életem.
Görbe, törött, beteg.
Valami, amit senki nem keres,
mert észrevenni nem is érdemes.
Végigélni se volna érdemes,
ha nem lenne karácsony...
ha ki nem gyúlhatnék sokadmagával
karácsonyesti csodálatos fákon...
ha Betlehem felé utat mutatva,
nem ragyoghatna, nem világolhatna,
végigélni se volna érdemes.

De van karácsony, s én úgy szeretem
kis gyertyaéletem.
Ameddig karácsonyra vártam,
értelmét, célját soká nem találtam.
Míg egy szép angyalénekes,
halk estén Betlehembe értem,
s fel nem ujjongtam: „Most már értem,
Most már tudom, miért is élek
ezen a nagy sötét világon:
hogy világítson kicsi gyertyalángom
előre, Betlehem felé
és megváltatlan, Megváltóra váró,
sok emberszív dobbanjon meg belé.”

Kis karácsonygyertya. Szép fehér.
Felül törött. Talán semmit se ér.
De ha zöld fenyőről ragyog rád,
a szíved felviszi az égig,
az eget meg lehozza hozzád.

Felhasznált és ajánlott irodalom

- HAFENSCHER Károly 2010. *Liturgia. A keresztyén istentisztelet protestáns megközelítésben, ökumenikus szellemben.* Luther Kiadó – Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Egyházzene Tanszék, Budapest.
- LACKNERNÉ Puskás Sára 2016. Karácsony ünnepe. Mik 5,1–4a. *Lelkipásztor*, 91. évf. 12. sz. 463–465. o.

- MUNTAG Andor 1984. Karácsony ünnepe. Mik 5,1–4a. *Lelkipásztor*, 59. évf. 11. sz. 694–696. o.
- SOLYMÁR Péter Tamás 2009. Karácsony ünnepe. Mik 5,1–4a. *Lelkipásztor*, 84. évf. 12. sz. 460–462. o.
- SZABÓ Lajos 2006. Karácsony ünnepe. Mik 5,1–4a. *Lelkipásztor*, 81. évf. 12. sz. 468–469. o.

■ HORVÁTH ZOLTÁN OLIVÉR